

VAF-746

SOY DEL SEÑORÍO
DE VIZCAYA.

Sec. Vitoria

~~VF-1418~~

VAF-746

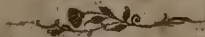
R. 28704

ANTONIO ARZÁO

ZERURÁ

(ERRIAL BANA)

DONOSTIAN

I. R. BAROJA-REN SEMEEN MOI-DIZKIRAN

1894

ZERURÁ

ANTONIO ARZÁC

ZERURÁ

(ERRIAL BANA)

DONOSTIAN

I. R. BAROJA-REN SEMEEN MOLDIZKIRAN

1894

*Jabeduna da eta legeak
debeatzendu bestek mol-
dizkiratzia.*

Es propiedad.

ZERURÁ

Kea dirudiela
denbora dijua....
ta bizi da oraiñdik
Maricho gasua!

I

.....
Baña... ni eziñ bizi
zu ikusi gabe,
nere buruaz ondo
egiñ ziñan jabe!
barrenean detana,
biyotz edo labe,
zutaz errukitzeko

ez det aski jene!
 Joan nitzan, bada, berriz
 baserri zarrera,
 lengo kabira diran
 enaren antzera;
 ganbarako leyotik
 itsaso aldera.....
 begira zegon, eta
 deitu niyonian
 jachi zan beriela;
 negon atarian,
 t'aitonaren galdia
 egiñ ondorian,
 —Pasa bedi barrena,
 jauna—esan ziran,
 abiyaturik orla
 nerekiñ izketan:

II

—¡Aitona!... ill zan, jauna,
 enkargaturikan
 bedorri etortzen bazan
 egunen batian,
 guztiya esateko.

Lengo berri badaki,
jauna, ta geroztik...
nere aiton gašua
damuak arturik,
asi zan triste, triste,
gelditzen bertatik;
etzuen ezer jaten,
ta, eziñ egonik,
zér egiñ etzekiyen
ni poztutziatik.
Nik beretzat ez nuen
far irri bat baizik.
Orla giñan..., eta beiñ
echekeo ganbaran
beti bezela ari
nitzan ardatzian;
aiton gašua neukan
alkiyan, aurrian,
ta nijuan bezela
liñua iruten
Jaizkibelgo lañua
zijuan banatzen.....
Guadalupeko Ama
agerturik ontan,
aiton onari esan

niyon bat batetan:
 betor, betor onera,
 ara gure Ama,
 ¿zergatik dago triste
 aitona laztana?...
 ¿nai al du nik gauza bat
 orain esatia?...

—Zuk nai dezun guztia
 illoba maitia!

—Bada... nik nainukena
 ez da besterikan
 onera ekartzia
 Ondarrabitikan
 emakume gaño bat!.....
 alarguna, pobria,
 Antonen ama jai!.....
 ura galdu zanian
 itsas zabalian,
 lurrian gelditua
 bakartasunian....!
 ¡Zer zorionekoa
 izango nitzaken
 utziko balirake
 echera ekartzen!
 jam'alabak bezela

biziko giñake
 eta gure biyotzak
 poztuko lirake!....

.

—Ta zer ziyon aitonak?

—¡Nola esan!... jauna,
 alkitik etorri zan
 alcha ta nigana,
 eta bi besuakiñ
 lepotik arturik
 doi-doya esan ziran:

«Ber...ta...tik, ber...tatic:
 datorrela lenbailen;
 zor au pagaturik,
 kontentu nua oraiñ
 mundu onetatic!»
 Eta bere malkuak
 neriakiñ jorik
 lurrera zijoazen
 elkarganaturik!

.

—(¡Aitonaren malkuak
 azkenetakuak,
 non fruta šimur batek
 dauzkan ur tantuak;

eta illobarenak
 aundiyak, beruak,
 aspaldiyan zeuzkanak
 barrenen bilduak!)

III

¿Eta gero?—¡Ai! jauna...
 urrengo goizian
 nere Antōnen ama
 nik aldamenian
 ikusten nuenian.....
 eta arratsian
 guztiyok elkarrekiñ
 errosariyuan
 difuntuen gatican
 erregututzian.....
 jez dakit zér sentitzen
 nuen biyotzian...!

.....!

—¿Ta ama bizi al da?

—¡Ez gañua... bañan...
 begiyak nik ichirik
 mundutikan joan zan!

.....

—Eta zu ¿nola zera?

—Ni kontentu, jauna;

nere anai zarrena
 echian deguna
 chit ona da neretzat,
 denak maite naute,
 aitortuko ezpanu
 biyotzik eznuke;
 koñatari laguntzen
 diyot alegiña,
 illobachoak dute
 ikasten Dotriña,
 beren gelan daukaten
 Ama Birjiñari
 lore ñortak eskeintzen
 dizkate kantari,
 t'ingurutikan datoz
 neskachak onera
 arratsaldetan josten
 nik erakustera;
 orla joanik egunak
 egunen ondoren.....
 beti esperanzetan....!
 ta beti maitetzen....!—

IV

Isilldu zan Maricho;
 t'irten nitzan andik
 nere artian orla
 pensatzen jarririk:

—*Beti esperanzetan...!*—

¿Al da gure biziya
 esperanza baizik?
 ¿nola bizi liteke
 inor au galdurik?
Len joan, ta *orain* esan
 orduko pasarik,
 ¿gelditzen zaigu ezer
 gero bat besterik?.....

.....
 —*Ta beti maitetzen...!*—

¡Bai, Maricho, bai! zure
 antzikan ez duten
 izenbat neskacha gazte
 gaurko egunian,
 biyotza kolokan ta
 aizia buruan,
 zorionaren billa

dabiltzan munduan,
itzal bat arrapatzen
aurraren moduan....!
¡Gañuak!.... ez dakite
maitetzea zer dan!

V

Laguntzat eramana
nuen eskopeta,
ta arrats artarako
jorik Goizueta,
biaramon goizian
erbi chakurrakiñ,
ibayaren ertzian
utzirik Aldunziñ,
emendik eskuyera
asi nitzan sartzen:
izandurik Añarben,
gero Arranbiden,
baso eta mendiyak
ikusten nituen,
ta begira... begira...
ez nitzan aspertzen!
¡o zer edertasunak

gordetzen dituzten....!
Gizonak alchatuak
badira erriyak,
Jaungoikoak egiñak
baso ta mendiyak!
Ta nebillen zoratzen
ni aben artian,
pill-pill sentirik nere
euskal biyotzian
Urdaburu atzeko
erreka beltzian,
basurde ta basaunzak
zuten biltokian
oraiñdik ol-echerik
egiñ etzania,
lengo denboretako
gure lur librian.....
aritz tantai galantak
zutik zeudenian!
Udazkena zetorren,
ego aizia zan,
bero egiten zuen
mendi aldapetan,
eiz arrastorikan
ezerenik etzan,

kabiyak utsak zeuden
arbol adarretan,
eta osto igarra
erortzen zanian.....
jo zenbat chori kontu
zeraman tartian....!
ta choriyak zebiltzan
itzala nayian
bide bazterretako
elorri sasiyan,
olluak atariko
metaren onduan,
ardiyak erreketan,
chakurrak chokuan
ta beyak ukulluan,
isilltasunian;
etzan ezer entzuten
inguru ayetan:
bazirudien dena
zegoela lotan,
arratsian bezela
aditurik "klan-klan"
arriyaren kolpia
bakarrik errotan.....
ta tarteka... nonbaitik

doi-doi nabaitua
 ikazkiñen aizkoren
 ebaki chištua.....
 arzayen chilibitu
 soñuaz nastua.....
 Gero, Pikoogatik
 beste alderdira,
 beiñ gora ta beiñ bera
 emanikan jira,
 illuntzerako nitzan
 irten Ergobira,
 Urumean datorren
 bezela aingira
 leuñ-leun sarturik
 nere Donostira.

VI

Illa bete geyenaz
 zan ontaz irago,
 non Ategorrieta
 baño ononzago
 goiz batian amon bat
 jartzen zait ta diyo:
 —Barka beza; ¿bedorri

da On Antoniyo?

—Bat bai.—Banekiyen nik!
bada, natorkiyo
esatera Maricho
chit gaizki dagola,
laster Jaunari kontu
emango diyola,
ta nai badu bizirik
ikusi oraindik
abiya litekela
bidian bertatik.

—Esan, ta nijuala
zerbait galdetzera,
itzontzi bat sartu zan
gu geunden artera,
t'arreakiñ egon eta
jira nitzanian
iñondikan amonik
etzan ageri an.
Zér egiñ ez nekiyen.....
batetik, mandatua
¿nork ziran bigaltzen?
bestetik, ara joanik
¿zér egiñ nezaken?
agiyan traba eta

menturaz kaltia,
 guchi edo geyago
 azken ordu artan
 bear dan pake ura
 nasturik animan.
 Baña... ¿sufritzen zeuden!
 ta... ¿nola ziteken?
 ¿kasorik egiñ gabe
 gelditu niteken?
 ¡ni ez! ara joan nitzan:

.
 Ez nuen nai izandu
 sartu bere gelan,
 ta begiratzen niyon
 ate ondotikan.
 Gurutze bat estutzen
 zuen eskuetan.....
 ezpáñak idukirik
 beraren oñetan
 ¡garbil non maripošak
 eguak loretan!
 ¡bai! eta nola ill zan...!
 itsasoa ikusten
 zuen oyetikan,
 t'ametsetan bezela

urruti batian.....
 begi zorrotz illtiyak
 an jarririk zeuzkan.....
 noski bere maitia
 billatu nairikan.....!
 t'aurreratzen zijuan
 bezela agoniyan.....
 andikan Guadalupen.....
 t'ondoren Zeruan.....
 —(Je...sús... Ma..ri..a.. An..ñon..)—
 marmarizturikan.....

. !

Arkitu ziranian
 Jaunaren kolkuan.....
 jzér eztayak izango
 zituzten orduan.....

.

 !

VII

Joan da gure artetik
 Maricho gašua!.....
 gu laster, ala nola

arbolen ostua;
ta mundu au legoke
oso igartua,
pozik gabeko penak
betiko galdua,
ezpalitz alchatuko
Zerurañokua,
eder, choragarria,
gozo, lurrintsua.....
jjesperanzaren lore
amoriyozkua!!

